

Storfjord kommune

RÅDMANNENS FORSLAG
08.11.2017

BUDSJETT 2018
ØKONOMIPLAN 2018-2021

1 Innledning

Økonomiplan og årsbudsjett

Økonomiplanen er en overordnet plan for kommende fireårsperiode.

Den er forutsatt å være et politisk strategisk verktøy som skal bidra til en kommunal drift preget av langsiktighet og forutsigbarhet.

Målet er at økonomiplanen skal legge grunnlaget for en kommuneøkonomi med handlefrihet, langsiktighet og økonomisk soliditet. Derigjennom skal den sikre kostnadseffektive tjenester til kommunens innbyggere.

Økonomiplanen har sin basis i budsjett for inneværende år, og første år i planen er kommende budsjett (2018). I årsbudsjettet vedtas bevilgninger og rammer som politikerne prioriterer, og det viser hva som er påregnelige utgifter og inntekter i budsjettåret. Økonomiplanen frem mot 2021 omfatter antatte driftsutgifter og nye investeringer, og som igjen angir styringsretning.

Økonomiske og tjenesteutfordringer

Storfjord kommune har høyere egeninntekter enn sammenlignbare småkommuner, men har samtidig et høyere driftsnivå enn de fleste av kommunene i fylket. Ingen realvekst i rammeoverføringene, relativt lave kraftpriser, og varslede reduksjoner i eiendomsskatten på kraftverk/maskiner, resulterer i at økonomien fremdeles blir hardt presset fremover. En noe fremoverlent investeringstakt og derav økte kapital- og driftsutgifter, nye statlige pålegg, samt demografiendringer gjør at kommunen utfordres til å måtte vurdere større interne driftsendringer og omprioritering av totalbudsjettet. Et større initiativ til interkommunalt samarbeid er nødvendig.

Inneværende økonomiplan gir bud om utfordrende investeringer i omsorgssektoren. Det tvinger seg frem store investeringer innen veg, vann og avløp. Kirkegårdene våre må utvides. Uteområdene på skolene bør også få et løft. Boliger må bygges, andre bygg må renoveres. Når det velges et noe høyere velferdstilbud på våre tjenester, så resulterer det i mindre muligheter for innsatsen på vedlikehold. Det er ikke sagt ofte nok, hvor lite lønnsomt det er å velge bort vedlikeholdet.

Utfordringsbildet

- Liten endring i innbyggertallet, det blir dramatisk flere eldre
- Rammetilskuddet til småkommunene ser ut til å reduseres
- Nye oppgaver overføres til kommunene uten tilstrekkelig finansiering
- Kraftkommunenes ekstraintekter er under press
- Et distriktsbasert, og relativt sett svakt og sårbart næringsliv
- Mangel på utleieboliger
- Krav til omprioritering av totalbudsjettet begrunnet i økonomi og demografi
- Kommunens attraktivitet - kommunebarometeret 2016 plasserer Storfjord i nedre del av norske kommuner (276. plass)

- Rekruttering av kompetent arbeidskraft, særlig utfordrende i helse og omsorg
- Høyt sykefravær
- Mer robuste IT-tjenester – digitalisering – fiber til «alle»

Økonomisk situasjon

Selv om det har vært store reduksjoner i tjenester og bemanning i flere år nå, er handlingsrommet fremdeles liten i årene fremover. Krav om å budsjettere med anbefalt netto driftsresultat (statlig mål er 1,75%), redusere bruken av kraftinntektene til vanlig drift, gjør at tjenestene ytterligere må tilpasses nye og mindre rammer. Nye oppgaver tilføres kommunene, og man er sjelden enige om det følger tilstrekkelig finansiering med. Kommunene må igjen tenke nytt, herunder gjøre større alvor av interkommunale løsninger og samarbeid på flere områder enn hittil. Det er tilsynelatende fornuftig så langt å vurdere større grad av samarbeid med Balsfjord, fordi vi ligger «nærmere» Nordkjosbotn/Storsteinnes enn Olderdalen eller Storslett. I andre sammenhenger har også Storfjordinger større pendling og handlemønster mot Balsfjord/Tromsø enn til nabokommuner nordover. Et eksempel på interkommunalt samarbeid er foranstående sammenslåing av NAV-kontorene fra årsskiftet 2018/2019.

I tiden 2011-2016 var investeringene på et minimum. Som Robek-kommune var man underlagt statlig godkjenning for opptak av lån. Utviklingen og økte behov for flere tilbud, gjør at investeringstakten kan synes ambisiøs. Vi er i gang med økt sykehjemstilbud, Valmuen, renovering av svømmebassenget og bygging av boliger. Omsorgsboliger, avlastningsboliger, rus- og psykiatritilbud, utvidelse av kirkegårder, nødvendige vann og avløps-prosjekt, betyr at man binder opp større del av driftsbudsjettet til renter og avdrag. Dagens drift er allerede presset, og stadig økende etterspørsel etter kommunale tjenester vil forsterke presset. Demografiske endringer med bl.a. flere eldre og økt behov for mer helsehjelp, krever en ny dose med omstilling, omprioritering og omdisponering av de økonomiske ressursene. Samtidig må man ikke glemme viljen til å tilrettelegge for bosetting av barnefamilier og arbeidskraft.

Driftsregnskapet for 2016 ga et overskudd på hele 11,3 mill. Disposisjonsfondet er før rådmannens budsjettforslag på kr. 8.433.000,-. Det har vært nødvendig å finansiere engangstiltak i 2018 ved bruk av dette fondet med tilsammen kr. 1 764 590. Fondet er etter rådmannens forslag på kr. 6 668 410.

Det ligger forøvrig et inntekspotensiale ved innføring av eiendomsskatt på boliger og næringsseiendom.

Investeringsprogram

Investeringsprogrammet for 2018 kommer mye godt som følge av kommende demografiske utfordringer, statlige pålegg og politiske prioriteringer. De alt overveiende av prosjektene er allerede finansiert av ubrukte lånemidler og tilskudd/momskompensasjon. Noen gir også økte driftsinntekter så som husleie og avgifter. Samlet låneopptak for 2018 er satt til 33 080 mill. For å unngå en situasjon med fortsatt hånd til munn-drift, herunder manglende evne for avsetning til disposisjonsfond, er det rådmannens klare mening at kommunen i denne økonomiplanperioden burde samlokalisere nærmere antall klassetrinn i en felles grunnskole. Dette gir rom for å kunne drifte økte sykehjemsplasser, og ulike pålagte tjenester innen helse og omsorg. Dersom det foretas størst mulig geografisk samlokalisering, vil man kunne benytte allerede opprettede heldøgnsbemanninger på flere nærliggende steder/bygg.

Det vises ellers til investeringsplanen og kommentarer til denne.

Storfjord kommune som tjenesteleverandør

Storfjord kommune er ikke unik i forhold til andre kommuner om å ha utfordringer, men det er hvordan vi møter disse utfordringene, og hvilke tiltak som iverksettes, som skaper handlingsrom for kommunen som tjenesteleverandør i framtida.

Det skjer svært mye positivt i Storfjord, og kommunen har fremdeles et stort omfang av tjenester, selv etter den nødvendige tilpasningen som har skjedd i noen år nå. De seneste innbyggerundersøkelsene viste at Storfjord fremdeles er en god kommune å bo i.

For selv om det er mange utfordringer i kommunen er det svært viktig å få en bevisstgjøring rundt alle de gode tjenestene som faktisk leveres. Dette er et ansvar som påligger både politikere og ansatte. Rådmannen ønsker at kommunen skal ha stort fokus på markedsføring av kommunen ved aktivt informasjons- og omdømmearbeid. En egen skrytevideo som viser alle kommunens muligheter og herligheter skal produseres, helst i løpet av 2018.

Hvor går Storfjord?

Storfjord har valgt å fortsette som egen kommune. Den nye regjeringa vil imidlertid fortsette med kommunereformen. Rådmannen er spent hva det betyr. Rapportene som ble laget sist, trenger ingen større revidering. Det blir vel et spørsmål om å ta opp nye forhandlinger igjen, dersom man blir pålagt å prate sammen? Det nye inntektssystemet ga ikke de store negative utslagene for Storfjord. Men det ga heller ingen økning. Her må man hele tiden tenke muligheten for å jobbe smartere, men også være åpne for økt interkommunalt samarbeid. Et annet eksempel enn NAV er et pågående prosjekt om hvordan vi kan samarbeide om barnevernstjenestene i Nord-Troms. Det blir videre nødvendig å følge med den digitaliseringen som skjer, og delta i samarbeidsprosjekter der dette er tema. Likeså er det spennende om kommunen kan være medhjelper til at private og næringsliv i alle deler av kommunen får fibertilgang der de bor og virker. Det gir også økt bolyst og nye muligheter for næringsetablering.

Når demografitalle viser dramatisk økning av eldre, og svakere barnetall i skolepliktig alder, er dette hovedgrunnen for at rådmannen gjør en dreining av årsverksressurser fra bl.a. oppvekstsektoren til helse- og omsorg.

Overordnede mål

- Storfjord skal være en attraktiv kommune for bosetting og næringsliv
- Storfjord skal bli Troms fylkes beste kommune på riktig kvalitet og tjenesteproduksjon
- Oppnå helhetlig lederskap og styring
- Kommunen skal ta initiativ til, og være pådriver for interkommunale samarbeidsløsninger

Det er fremhevet fire utfordrings- og innsatsområder i de seneste økonomiplaner. Dette er områder hentet fra kommuneplanens samfunnsdel, og som vil være like aktuelt også i kommende økonomiplanperiode.

De fire utfordrings- og innsatsområdene er:

- God tilrettelegging for befolkningsvekst
  - Folkehelse og tidlig innsats
  - Verdibevaring
  - En handlekraftig organisasjon med service på dagsorden
-

2 Økonomiske forutsetninger

2.1 Frie inntekter

Kommunens inntekter omfatter ulike komponenter som skatteinntekter, ramme-tilskudd, øremerkede tilskudd og brukerbetaling.

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør 70,6 % av Storfjord kommunes driftsinntekter i 2018. Inntektene disponeres fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover. Gjennom inntektssystemet fordeles de frie inntektene til kommunene. Skatteandelen utgjør på nasjonalt nivå om lag 40 %. Storfjord kommunes skatteinntekter er på om lag 37 % av de frie inntektene. Dette inkluderer inntektsutjevningen og naturressurskatt. Inntektsutjevningen er en omfordeling av skatteinntekter mellom kommuner for å utjevne forskjeller i skatteinntektene. For 2018 er inntektsutjevningen anslått til kr 6 333 000,- for Storfjord kommune.

Rammetilskuddet består i hovedsak av et innbyggertilskudd, utgiftsutjevning og andre mindre tilskuddsordninger.

2.1.1 Nasjonale forutsetninger

I statsbudsjettet for 2018 legger regjeringen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på kr 3,6 mrd (3,8 mrd om fylkeskommunene inkluderes)

For Storfjord kommunes del har Kommunal- og regionaldepartementet anslått en nominell vekst i frie inntekter på 3,0 % fra 2017 til 2018. Dette utgjør kr 4 195 000. Den oppgavekorrigerte veksten er imidlertid på kr 3 409 000 eller 2,4 % noe som gir en realnedgang på 0,2 % siden anslått lønns- og prisvekst (deflator) er 2,6 % i 2018.

Veksten i frie inntekter må sees i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen. Beregninger utført av Teknisk beregningsutvalg (TBU) indikerer at kommunesektoren vil kunne få merutgifter i 2018 på om lag kr 2,2 mrd. grunnet den demografiske utviklingen. De anslåtte merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet i blant annet skole, barnehage og omsorgstjenesten med uendret standard og produktivitet i tjenesteytingen. I tillegg vil 0,4 mrd av økningen i frie inntekter gå til pensjonskostnader som ikke dekkes av deflatoren.

Regjeringen foreslår å holde den kommunale skattøren for personlige skattytere uendret på 11,80 % i 2018. Forslaget til skattøre er tilpasset forutsetningen om en skatteandel på 40 % i 2018.

2.1.2 Lokale forutsetninger

Skatteinntekter

Det er budsjettet med en skatteinngang fra formues- og inntektsskatten til Storfjord i 2018 på kr 47 386 000. Av dette er om lag kr 5 000 000 naturressurskatt i forbindelse med kraftproduksjon. Dersom en ser naturressurskatt, ordinær skatteinngang og inntektsutjevning under ett er det benyttet samme anslaget i Regjeringens anslag som i vårt anslag som baserer seg på KS sin modell.

Rammetilskuddet

Rammetilskuddet for Storfjord kommune er fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet oppgitt til kr 90 799 000,-. I tillegg kommer inntektsutjevningen som er nevnt i punktet foran.

Det ordinære rammetilskuddet tar utgangspunkt i et innbyggertilskudd som fordeles med et likt beløp per innbygger. For Storfjord kommune utgjør dette kr 44 296 000 (kr 23 726 * 1867 innbyggere). Innbyggertilskuddet korrigeres videre for utgiftutjevning, beregnet etter objektive kriterier som kalles kostnadsnøkkel. Når en kommune har en lavere behovsindeks enn 1, får den en reduksjon i tilskuddet. Omfordeling skjer til de kommunene som har kostnadsindeks over 1. Storfjord har en beregnet behovsindeks på 1,255 som innebærer en utgiftsutjevning i 2017 på kr 23 949 000.

Innbyggertilskudd korrigeres videre for elever i statlige og private skoler. For Storfjord utgjør dette en økning i tilskuddet på kr 822 000

For 2018 er det gitt midler til enkeltsaker som styrking av helsestasjons og skolehelsetjeneste med kr 245 000,- og en innlemming av tilskudd til frivilligsentraler med kr 339 000,- til sammen kr 637.000,-.

Inntektsgarantiordningen er utformet slik at ingen kommuner skal ha en vekst i ramme-tilskuddet fra et år til et annet som er lavere enn kr 300 under veksten på landsbasis, målt i kroner pr innbygger. Ordningen finansieres med et likt trekk pr innbygger i alle landets kommuner. For Storfjord utgjør dette et trekk på kr 133 000.

Distriktstilskudd Nord-Norge gis med en sats pr innbygger på kr 3864,- for kommuner i tiltakssonen i Troms. I tillegg gis et småkommunetillegg til kommuner med under 3200 innbyggere ut fra hvilken distriktsindeks kommunen har. For Storfjord utgjør dette kr 12 005 000,- Samlet distriktstilskudd utgjør kr 19 308 000,-

I tillegg er Storfjord kommune tildelt kr 1 920 000 i skjønnstilskudd som er fordelt av Fylkesmannen i Troms.

2.2 Andre inntekter

2.2.1 Egenbetalinger for kommunale tjenester

Rådmannen foreslår for 2018 å prisjustere betalingssatser med 2,6 % hvis ikke gebyret eller betalingssatsen nevnes spesielt i vedtaket med tilhørende prisjustering. Dette er i tråd med den pris- og kostnadsjusteringsfaktoren (deflator) som staten benytter i forhold til kommunene.

Rådmannen anbefaler å øke de generelle egenbetalingene i tråd med gjeldende regler og forskrifter. Det er i hovedsak egenbetalinger innen pleie- og omsorg som er forskriftsregulert.

Betaling for barn i barnehage følger statlige maksimumssatser.

En fullstendig oversikt over endringene i avgifter, gebyrer og egenbetaling fremkommer i en egen sak om gebyrregulativ 2018.

2.2.4 Konesjonskraftinntekter

Storfjord kommune har, som følge av konsesjonsvilkårene for kraftproduksjonen i Skibotn, konsesjonskraft på 32 900 000 kwh til videresalg eller eget bruk. Det ligger også en begrensning knyttet til det totale strømforbruket innenfor kommunens grenser.

Denne konsesjonskraften videreselges og ligger i økonomiplanperioden med følgende inntekter:

	2018	2019	2020	2021
Salgsinntekt	4 900 000	5 600 000	5 600 000	5 600 000
Avsetning	3 900 000	4 600 000	4 600 000	4 600 000

Storfjord kommune selger konsesjonskraften videre til selskaper som selger kraften på det åpne markedet. Det er inngått avtale om forvaltning av konsesjonskraft i 2018. Det er i den forbindelse avtalt en budsjettpris som kommunen kan legge til grunn i sine budsjetter og så skal Ishavkraft gjennom sine disposisjoner i markedet forsøke å gi best mulig samlet resultat for Storfjord gjennom salg og eventuelt egen bruk av konsesjonskraft i kommunale bygg. Det avsettes fra kraftsalg til disposisjonsfond slik at det bare brukes 1 000 000,- direkte inn i driftsbudsjettet hvert av årene.

2.2.5 Eiendomsskatt

Eiendomsskatt verker og bruk

Eiendomsskatt på verk og bruk videreføres på dagens nivå med en skattesats på 7 promille. Dette utgjør inntekter på kr 6 300 000,- en reduksjon fra kr 7 350 000,- i 2017. Det er hovedsakelig Troms kraftforsyning og energi AS som står for størstedelen av dette på grunn av kraftverk i kommunen – reduksjonen skyldes endringer i grunnrenten. I budsjettbehandlingen på Stortinget er det i regjeringens forslag lagt inn forslag om store endringer knyttet til eiendomsskatt på verker og bruk som skal gjelde fra 2019. Dersom dette går gjennom kan en ifølge de første beregninger forvente en nedgang i kommunens eiendomsskatteinntekter i størrelsesorden kr 800.000-1200.000 pr år.

2.2 Lønns-, pris- og renteforutsetninger

2.3.1 Lønns- og prisforutsetninger

Deflatoren er et uttrykk for statens lønns- og priskompensasjon i kommuneopplegget og er den forventede lønns- og prisstigningen. Denne benyttes til å prisjustere øremerkede tilskuddsordninger og til å kompensere for lønns- og prisstigning i fastsettingen av de samlede rammeoverføringene over inntektssystemet. Den benyttes videre til å beregne om de samlede overføringene har hatt en realvekst eller ikke.

Deflatoren er vektet med 2/3 lønnsvekst og 1/3 prisvekst. For 2018 er deflatoren anslått til 2,6 % hvor prisveksten utgjør 1,8 % og lønnsøkningen utgjør 3,0 %.

Lønnsveksten på 3,0 % er lagt inn i konsekvensjustert budsjett og er samlet på kapittel 1.9 og vil fordeles ut på ansvarene i 2018 for å ta hensyn til faktisk resultat i lønnsforhandlingene i 2018.

Når det gjelder prisvekst så er ikke rammene til det enkelte ansvar justert for dette annet enn for enkeltposter på lisenser og abonnementer.

2.3.2 Renteforutsetninger

Storfjord kommune vil ved utgangen av 2017 ha egne lån på ca kr 210 mill. I tillegg kommer startlån som er videreformidlet til innbyggerne og som finansieres av disse.

Norges Bank legger i Pengepolitisk rapport 3/17 til grunn en forventet utvikling i gjennomsnittlig styringsrente som vist i tabellen under.

Norges Bank anslag styringsrente	
2018	0,5
2019	0,7
2020	1,2

Utlånsrenten til kommunal sektor ligger i dag mellom 0,6 – 1,2 prosentpoeng høyere enn styringsrenten, slik at utlånsrenten er i underkant av 1,7 % pr oktober 2017 mens styringsrenten er 0,5%.

Følgende tabell viser budsjettrenter som er lagt inn.

Budsjettrenter	
2018	1,70
2019	1,80
2020	2,20
2021	2,40

Renter og avdrag i konsekvensjustert budsjett:

	2018	2019	2020	2021
Nye lån	33 080 000	19 600 000	15 150 000	7 500 000
Renter	3 810 000	4 600 000	5 100 000	5 350 000
Avdrag	8 015 000	8 541 000	9 075 000	9 325 000

Investeringsplanen medfører store låneopptak i 2018. Og avtagende, fortsatt høye i årene framover, noe som gjenspeiler seg i de budsjetterte rente og avdragsutgiftene. Virkningene av investeringsplanen er lagt inn i konsekvensjustert budsjett for økonomiplanperioden. Da låneopptakene erfaringsmessig tas opp i siste fjerdedel av året legges det bare inn 25 % rentevirkning i låneopptaksåret. I tillegg til låneopptak finansieres investeringsprosjektene hovedsakelig med momskomp og tilskudd

Premieavvik og pensjon

Fra 2003 trådte det i kraft en forskrift om regnskapsføring av pensjonskostnader. Hensikten var at regnskapet skulle vise beregnet pensjonskostnad og ikke som tidligere innbetalt premie da disse to størrelser ikke er like. Beregnet pensjonskostnad skulle gi en mer forutsigbar og mindre variabel kostnad i regnskapet. Differansen mellom beregnet pensjonskostnad og innbetalt premie er betegnet som premieavvik. Hvis Storfjord kommune betaler mer i pensjonspremie enn størrelsen på den beregnede pensjonskostnaden så vil differansen bli inntektsført. Denne

”inntekten” medfører ingen innbetaling av penger mens pensjonspremien er betalt av kommunen.

Fram til 2010 hadde Storfjord kommune ett års amortisering av tidligere års premieavvik, men dette ble endret til 15 år gjeldende fra 2010, og senere 10 år fra og med 2012 etter endring av forskriften. Det er vedtatt å endre amortiserings-tiden til 7 år for premieavvik som oppstår i 2014 og senere.

Pensjonspremie

For 2018 er det varslet en pensjonspremieinnbetaling på ca kr 21,1 mill. Dette er inkludert ansattes andel på 2 %.

Forsikringsselskapene som forvalter kommunens pensjonsmidler har varslet følgende premiesatser for neste år:

Pensjonsselskap	Premie 2018
SPK – lærere	11,00%
KLP – sykepleiere	19,00%
KLP – øvrige ansatte	19,00%

Det er tatt med inntektsføring av premieavvik i 2018. Samlet er det budsjettert med et netto premieavvik på kr 4 945 059 som en inntekt fra både KLP og SPK. Det planlegges å bruke premiefondet til dekning av fakturaer fra KLP for å redusere det budsjetterte premieavviket noe. Dette vil medføre at vi får et noe mindre premieavvik og at pensjonsbelastningen på etatene blir tilsvarende mindre. Amortiseringen av tidligere års premieavvik er med som en kostnad.

2.4 Investeringer og finansiering

Investeringsprogrammet for 2018 har en utgiftsramme på kr 102 861 000 og er i stor grad overførte investeringsprosjekter fra 2017. Nye låneopptak for 2018 er 33 080 000, fordelt på 6 285 000 innenfor VAR og 26 795 000 til øvrige investeringer.

Egenkapitalinnskuddet til KLP finansieres med bruk av mva-kompensasjon.

Utgiftsramme for investeringsplan 2018 -2021:

	2018	2019	2020	2021
Utgifter	102 861 000	53 500 000	29 335 650	19 250 000

Når det gjelder budsjettert rente og avdragsutvikling vises det til punkt 3.3.2

2.4.1 Hovedprioriteringer investering

Se oversikt i eget vedlegg